

Túrfrágreiðing - Magnus Heinason: Svartkjaftur sunnanfyri, túrur 0724, 28/3-11/4 2007

Fólk frá FRS.: Jan Arge Jacobsen, Leon Smith, Mourits Mohr Joensen, Jaime Alvarez (NO) og Arnold Hendriksen.

Ábyrgd: Jan Arge Jacobsen

Endamál: At kanna nøgdirnar av svartkjafti sunnan fyri Føroyar og í norðara parti av gýtingarøkinum. Ekkókanningin er partur av felagskanningunum av svartkjafti skipaðar undir ICES "Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys" (PGNAPES), saman við Noregi, ES (Írlandi og Hollandi) og Russlandi.

Reiðskapur: Flótitrol við nýggjum svartkjaftaposa og prikkafiskaposa. Lemmar (5.5m², 740 kg), 450 kg lodd, 120 m breittlar. Smámeskaðir uppsamlingsposar (4 vera á trolinum).

Um túrin: Byrjað var við kalibrering á Skálafjørðinum hósmorgunin. Ætlanin var at byrja við at taka standardskurðin Nólsoy–Flugga í sambandi við felagskanningarnar av svartkjafti, men hetta var av ongum, av tí at CTD-sondan ikki var tøk til túrbyrjan. Ístaðin varð farið at leita eftir sild á bankunum eystanfyri í trýggjar dagar. Tveir standardskurðir eystanfyri við temperatur(thermistor)-ketuni hjá Karin Margretu vórðu tiknir um náttina hesar dagarnar. Mánamorgunin varð farið á svartkjaft í ein útsynning sunnan fyri oyggjarnar. Standardskurðurin Nólsoy–Flugga varð tikin í endanum á túrinum. Tað viðraði sera væl henda túrin.

Kanningin er partur av altjóða kanningunum av svartkjafti í gýtingartíðini, og vit sigldu millum kósirnar hjá norska *Eros* og írsku *Celtic Explorer* (**Mynd 1**).

Írski *Celtic Explorer* kannaði økið sunnan fyri okkara syðstu kós. Tað vísti seg, at bæði skipini vóru rættuliga nær hvørjum øðrum fríggjakvøldið 6/4 2007, og avgjördu vit at mæta *Celtic Explorer* fyri at "interkalibrera", t.e. at bera saman ekkóskriftina av svartkjafti frá báðum skipunum, við at sigla yvir somu skrift við bert einum kvart fjórðingi millum skipini. Byrjað varð við at tóva lið um lið á 550 m dýpi eftir somu skrift, fyri at bera saman nøgdina og stóddarbýtið av veiðuni í trolunum hjá báðum skipunum. Úrslitið av hesi interkalibrering verður tøkt seinni.

Sum nakað nýtt í kanningunum var norðmaðurin Jaime Alvarez við á túrinum fyri at lesa svartkjaftanytrar umborð, soleiðis at aldursbýti av svartkjafti kundi verða tókt við túrenda. Jaime lesur nytrarnar heilar, og ikki skornar, sum gjørt verður á Fiskirannsóknarstovuni. Spannandi verður at vita, hvussu úrslitið av okkara nytrulesing verður í mun til úrslitið, tá tær eru lisnar heilar.

Svartkjaftur

Kanningarnar bendu á, at svartkjafturin ikki var komin heilt norður í føroyskan sjógv enn. Nakað var at síggja millum Føroyabanka og Ytra Banka, men annars lítið í føroyskum øki. Svartkjaftaskipini fiskaðu í altjóða sjógvi suðuri á 56-57°N og 15-16°V, vestan fyri Rockall bankan, tá vit byrjaðu túrin. Tó vóru trý skip byrjað at fiska suður móti markinum á umleið 60°N og 9°V, tá vit fóru inn. Nógvur svartkjaftur var at síggja í ES sjógvi í økinum 59-60°N og 9-11°V, ella rundan um og norðan fyri Rosemary Bankan. Hetta er beint sunnan fyri markið, og væntandi kemur hesin fiskur í føroyskan sjógv um stutta tíð.

Nakað av svartkjaftinum sunnan fyri bankarnar hevði ikki gýtt enn (**Mynd 2**), og vísir hetta at svartkjaftur eisini gýtir í føroyskum øki, tó nakað seinni enn longur suðuri, har meginparturin hevði gýtt.

Nøgðin av svartkjafti, mátað á túrinum hjá *Magnus Heinasyni*, var umleið 4.4 milliónir tons (**Mynd 3-4**). Samlaða nøgðin av svartkjafti á øllum gýtingarøkjunum verður roknað út á fundi í Amsterdam beint eftir kanningarnar (18-19 apríl), har tølini frá øllum skipunum vera við. Longdarbýtið av svartkjafti er víst í **Mynd 5**. Miðallongðin liggur um gott 26.7 cm og miðalvektin um 107 g (3-5 ára gamal svartkjaftur, **Mynd 6**). Nakað av smáum svartkjafti (17-22 cm) varð fingin í føroyskum øki báðu megin Munkagrunnin og vestan og sunnan fyri Føroyabanka, hetta er eitt og tvey ára gamal fiskur. Tann størri fiskurin kom sunnanífrá.

Av tí at svartkjafturin ikki var komin norður á Munkagrunnin eftir gýtingina, ber ikki til at siga hvørju megin oyggjarnar svartkjafturin gongur í ár á veg norður í Norskahavið (**Mynd 3**).

Sild

Fyrstu trýggjar dagarnar av túrinum varð farið at leita eftir sild á bankunum eystanfyri (**Mynd 7**). Partrolararnir, ið royna eystanfyri, hava boðað frá, at sild hevur verið at sæð á Fugloyarbanka í vár, og teir hava fingið sild í trolíð. Fiskirannsóknarstovan fekk eitt sýni frá *Fram*, ið var fiskað mitt í februar 2007. Tað vísti seg, at helvtin av sildini var búgvín at gýta, meðan hin helvtin var óbúgvín, tað vil siga helvt um helvt av norðhavssild og heystgýtandi sild. Norðhavssildin gýtir tíðliga í mars mánað, og tí varð mett, at henda sildin ikki fór til vesturstrond Noregs at gýta, sum vanligt hevur verið, men kanska hevur gýtt eystanfyri.

Fyri at kanna hetta, gjørdur vit ein stuttan kanningartúr eystan fyri bankarnar frá eystara kanti av Munkagrunninum og norður á Fugloyarbanka. Sild varð funnin á Fugloyarbanka á 200 m dýpi (**Mynd 7**). Sildin stóð nær botni blandað saman við nakað av upsa. Bæði sildin og upsín lógu í eini lind av lakssild, sum tey ótu av. Sildin var eitt sindur smáfallandi, miðallongðin var 32 cm og miðalvektin 257 g (**Mynd 8-9**). Mett varð, at ein partur av sildini, vit fingur, hevði gýtt, og tí kann verða talan um norðhavssild, men fyrst skulu nytrarnar kannast í landi fyri at staðfesta hetta.

Makrelur

Smáur makrelur var at síggja víða um. Hetta er makrelur frá í fjør, t.v.s. 2006 árgangurin (16-21 cm, miðalstødd 19 cm og miðalvekt 42 g). Hesin árgangurin hevur serliga verið at sæð sunnan fyri oyggjarnar bæði í fjør heyst og í vetur. Fiskirannsóknarstovan hevur áður fingið sýni av hesum makrelinum frá trolarunum, ið fiska rundan um bankarnar í ein útsynning úr oyggjunum.

Prikkafiskur og lakssild

Nakað av prikkafiski var at fáa á djúpum vatni frá 450-750 m dýpi, serliga í vestara parti av kannaða økinum, sunnan fyri Ytra og Ytsta Banka og norðanfyri Hatton Bankan. Bæði lítli og mjái prikkafiskur komu í uppsamlingsposarnar. Ekkóskriftin vísti, at lakssild stóð í eini lind millum 100-200 m.

Silvurkalvi

Nógur av silvurkalva (*Trachipterus arcticus*) var at fáa í vestara og sunnara parti av kannaða økinum, serliga suðurvestur frá markinum. Hesin fiskurin byrjaði at koma í trolíð í fjør. Árni

undan hava vit bert fingið einstakar silvurkalvar millum svartkjaftin. Skipini boða eisini frá silvurkalva, og hesin kann koppa bellinum, soleiðis at trolið fellur saman.

Æti

Krill var at síggja á djúpum vatni (450-750m) í mest sum øllum økinum.

Hydrografi

Hitin í vatnsörpunum er vístur í **Mynd 10**.

Reiðskapskanningar

Fýra lítill smámeskaðir uppsamlingsposar vóru festir uttan á teir stóru meskarnar í bellinum á flóttitrolinum. Tveir vóru settir á stykkið við 200 mm meskum, ein í yvir- og hin í undirnetinum, og tveir vóru settir á stykkið við 100 mm meskunum, ein í yvir- og hin í undirnetinum. Endamálið við hesum uppsamlingsposum var at kanna, hvat fer út ígjøgnum meskarnar í bellinum og millumstykkinum á trolinum. Bæði størri fiskur (sild, svartkjaftur og makrelur) og smærri fiskur (prikkafiskur og lakssild), umframt æti (krill) var fangað í posunum, serliga í teimum, ið sótu omaná trolinum.

Annað

Ein høgguslokkur, ið vanliga ikki er at síggja á okkara leiðum, var fingin, tá trolið gekk djúpari enn 400 m

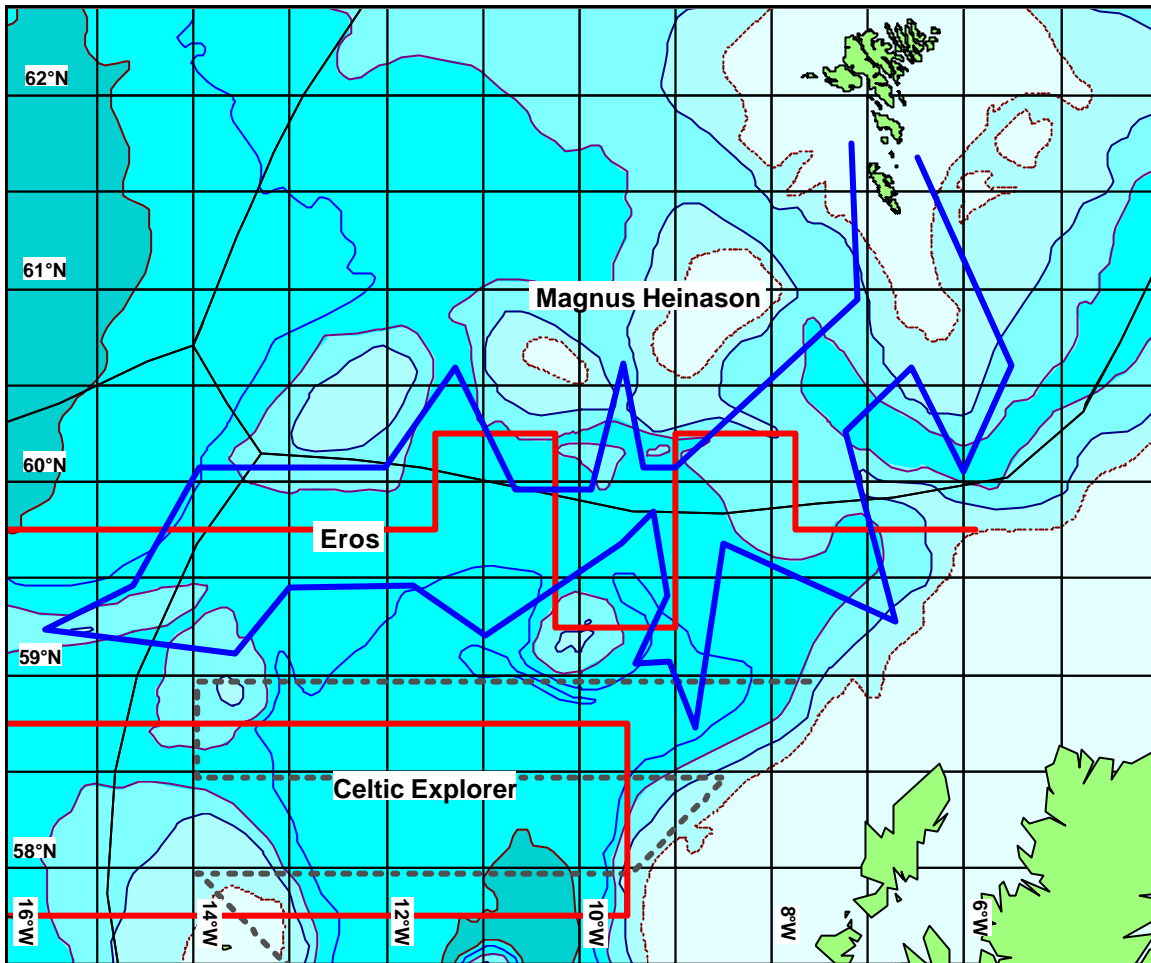

Sýnistøka: Trolað varð javnan fyri at greina sundur ekkóskriftina undir kanningunum, og 550 nytrur til aldursgreining av svartkjafti vóru tiknar av veiðuni, umframt 69 nytrur av sild og 25 nytrur av makreli.

Nær verða sýnini liðugt viðgjørd: Sýnini verða arbeid í landi, og aldursgreinað tilfar skal vera liðugt skjótast gjørligt og í seinasta lagi mánadagin 16. apríl. Hetta fyri at tølini kunnu nýtast til stovnsmetingar av svartkjafti í felags túrfrágreiðingini (fundur verður í Hollandi 18-19 apríl 2007).

Jan Arge Jacobsen

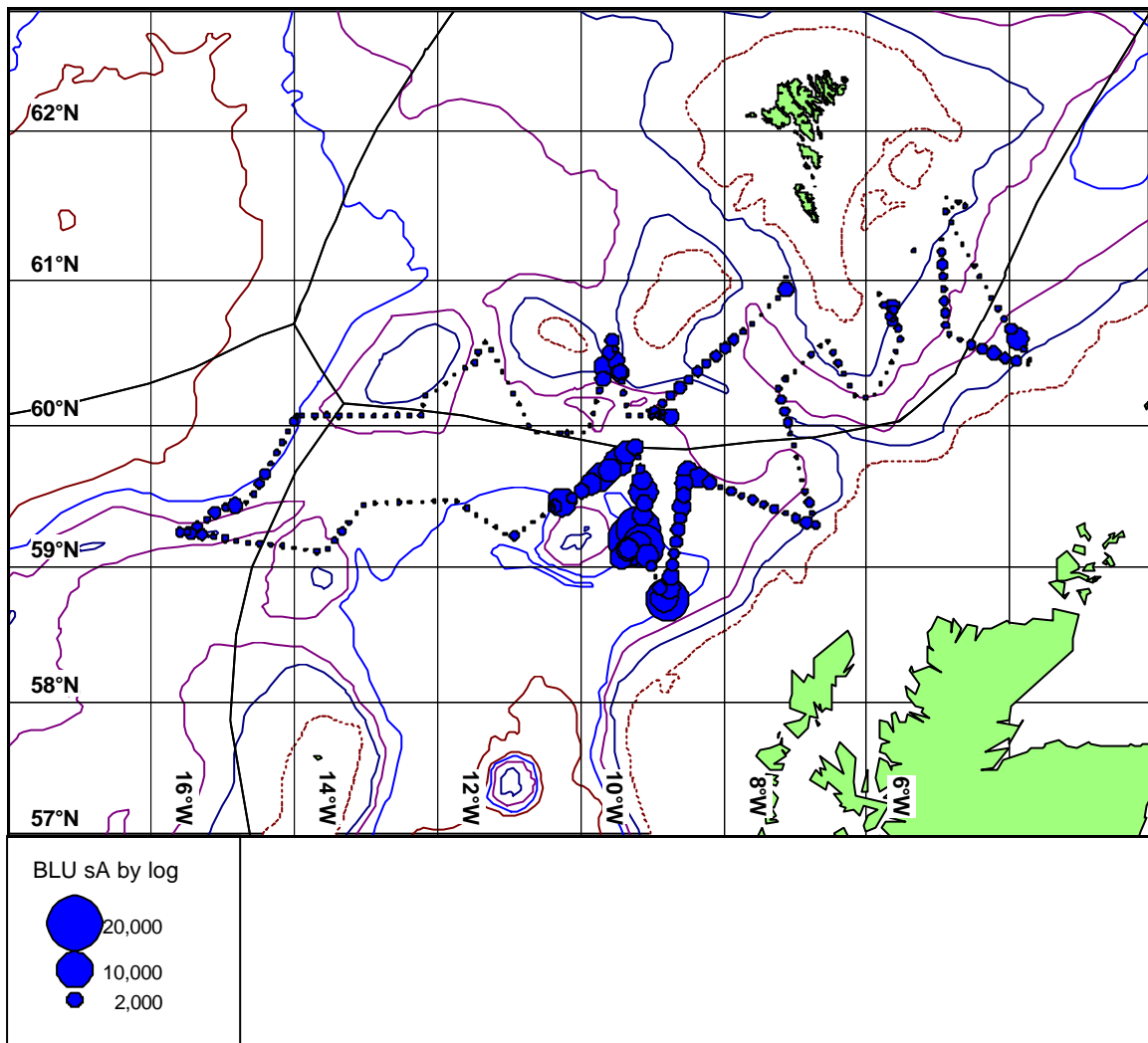
Magnus Heinason 11/4 2007

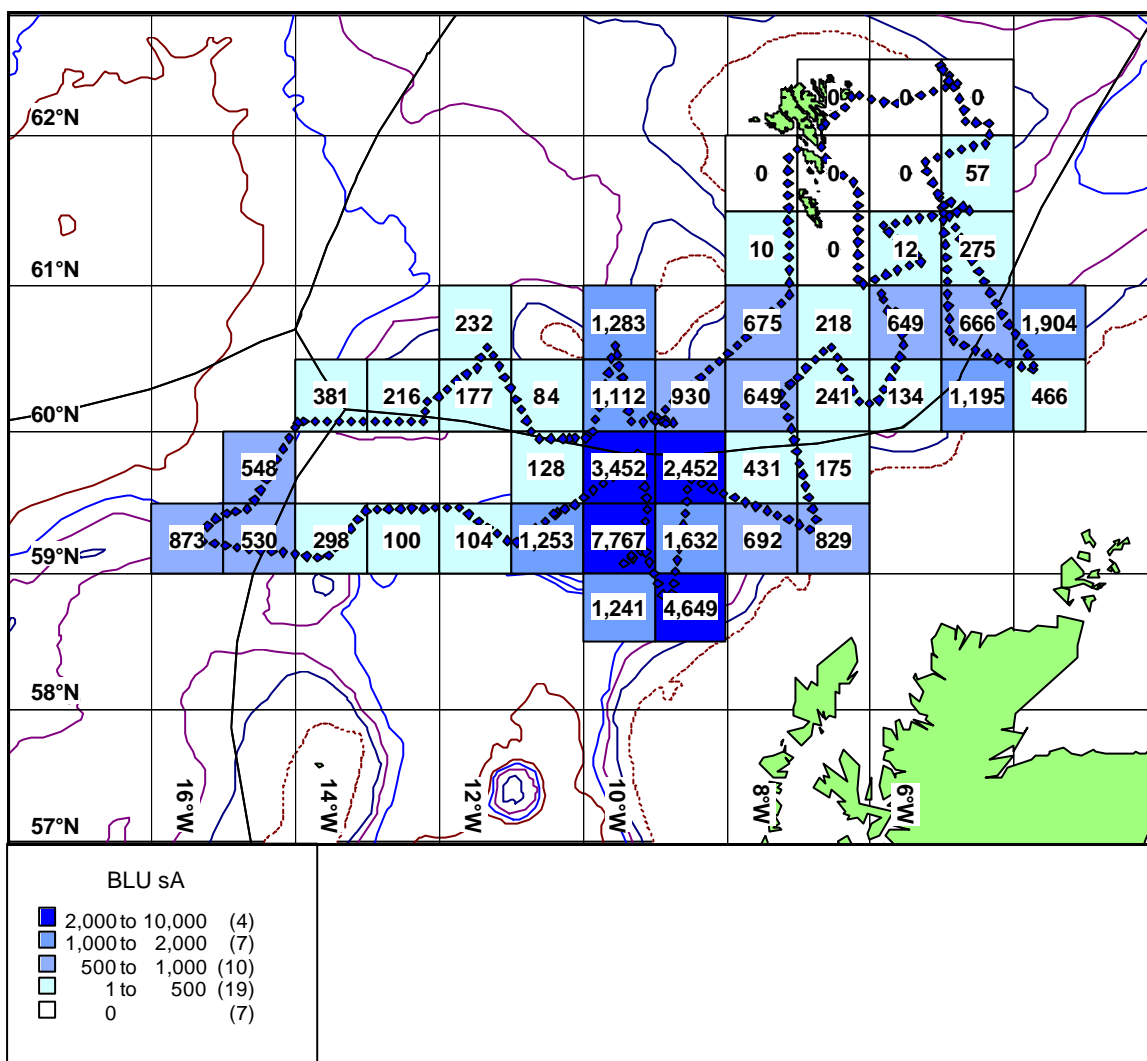
Mynd 1. Siglingarleiðin (bláar strikur) hjá *Magnus Heinason* á svartkjaftatúrinum 0724, 2-11/4 2007. Siglingarleiðin hjá *Eros* (NO, reyðar strikur) og *Celtic Explorer*, (IR, svartar brotnar strikur) er eisini víst.

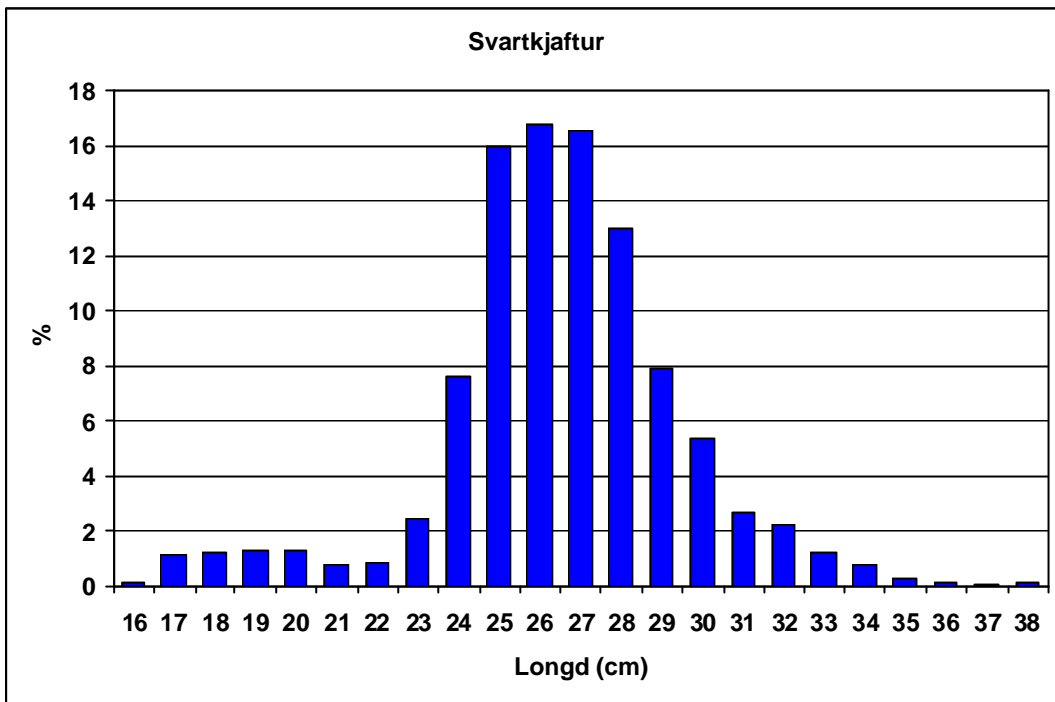
Mynd 2. Svartkjaftur fiskaður í føroyskum øki sunnan fyri Føroyabanka 3/4 2007. Hesin svartkjafturin er næstan klárur at gýta (búningarstig 5 og 6).

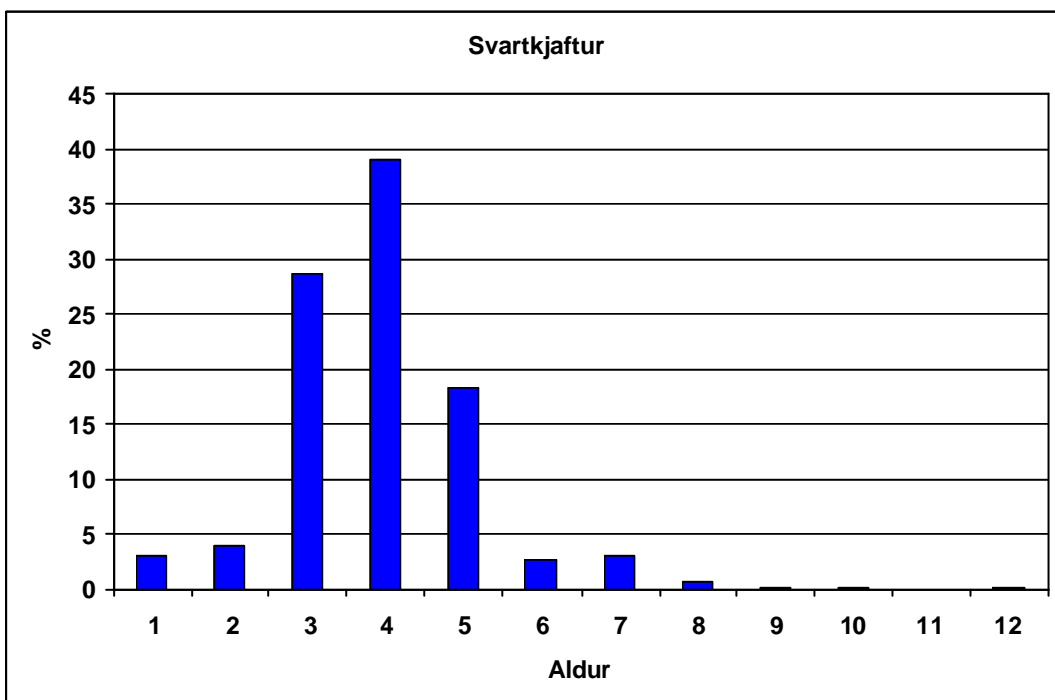
Mynd 3. Ekkóvirðir av svartkjafti (s_A mm/nm²) sunnan fyri Føroyar á túri 0724, 28/3-11/4 2007. Nøgðin er víst sum sirkclar, har støddin á sirklinum vísir, hvussu nógv av svartkjafti stóð undir skipinum. Umroknað frá ekkóvirðum, svarar henda skriftin til umleið 4.4 milliónir tons av svartkjafti.

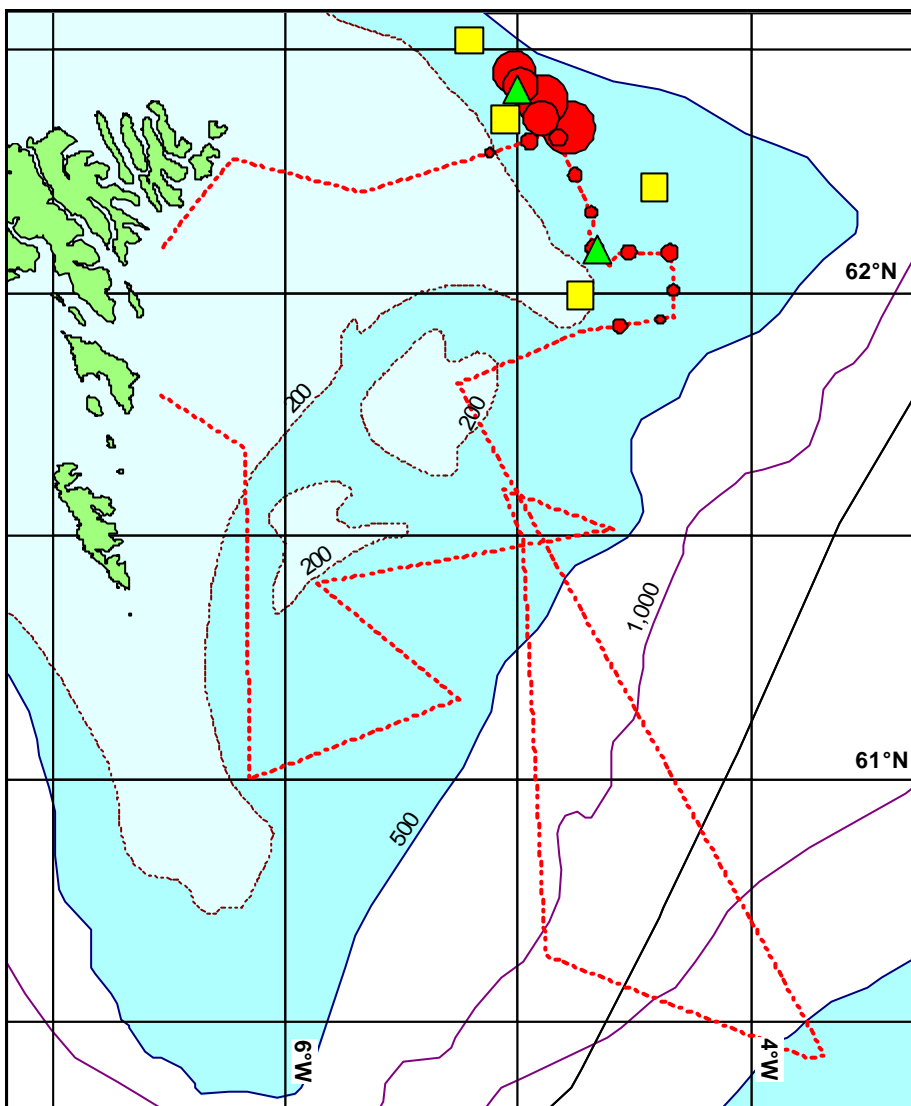
Mynd 4. Ekkóvirðir av svartkjafti pr. hagtalspunkt (0.5x1 gradir) sunnan fyri Føroyar á túri 0724, 28/3-11/4 2007.

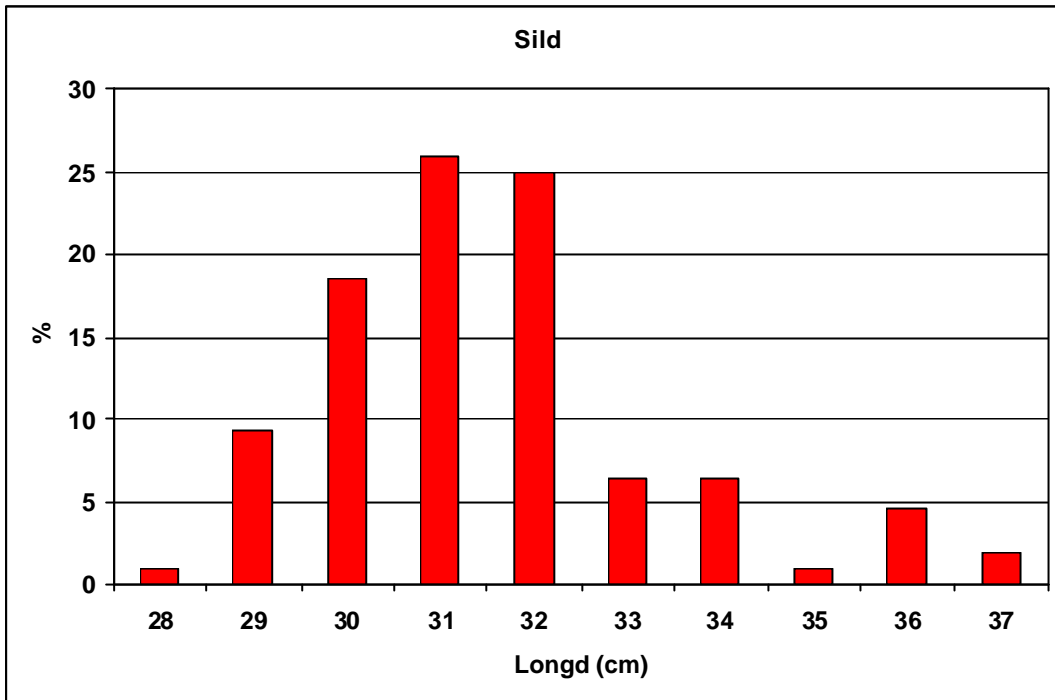
Mynd 5. Longdarbýti av svartkjafti í føroyskum øki og norðara parti av ES økinum í apríl 2007. Miðallongd 26.7 cm, miðalvekt 110 g.

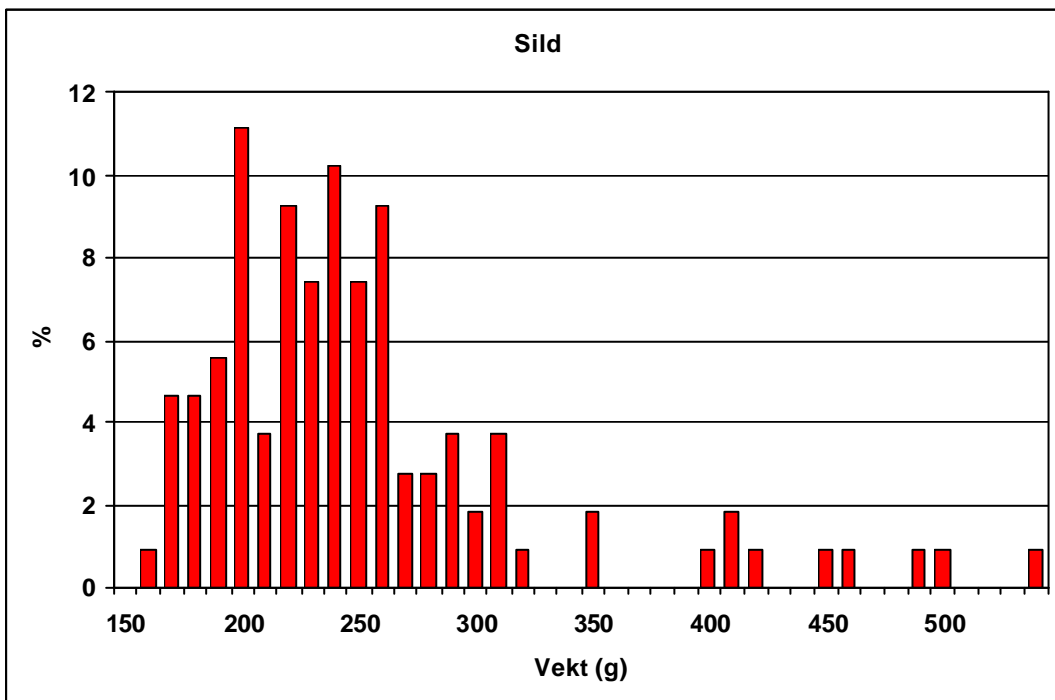
Mynd 6. Aldursbýti av svartkjafti í føroyskum øki og norðara parti av ES økinum í apríl 2007.

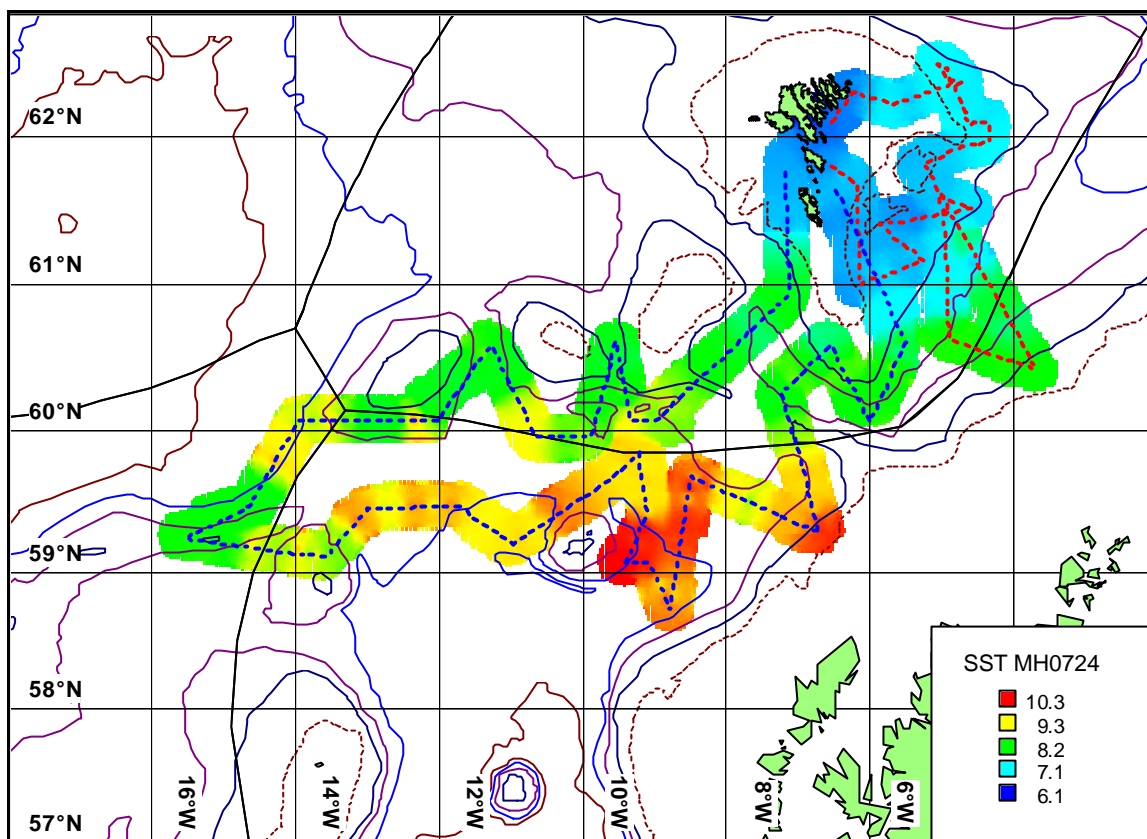
Mynd 7. Siglingarleiðin hjá *Magnus Heinasyni* á sildakanningunum eystanfyri, ið var fyrsti partur av túri 0724, 28/3-2/4 2007. Ekkóvirðir av sild (s_A mm/nm²) er víst sum sirkclar, har støddin á sirklinum vísir, hvussu nógv sild stóð undir skipinum. Gulir fýrkantar eru hál, har partrolararnir hava fingið sild í trolid í mars mánað. Grønir trikantar er trolstøðir hjá *Magnus Heinasyni*. Tóvað var nær botni, og nakað av upsa kom eisini í trolid.

Mynd 8. Longdarbýti av sild í føroyskum øki (Fugloyarbankanum) á túri 0724, 28/3-11/4 2007. Miðallongd 32 cm.

Mynd 9. Vektbýti av sild í føroyskum øki (Fugloyarbankanum) á túri 0724, 28/3-11/4 2007. Miðalvekt 257 g.

Mynd 10. Hitin (°C) í vatnsörpunni á túri 0724, 28/3-11/4 2007.